

Köroğlu'nun Çoruh Kolu Hikâyesinde Kahramanın Yolculuğu: Campbell Modeli Bağlamında Karşılaştırmalı Bir İnceleme

The Hero's Journey in the Tale of Köroğlu's Çoruh Branch: A Comparative Analysis in the Context of Campbell's Monomyth Model

Sedat BAHADIR*

Öz

*Doç. Dr. Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Artvin, Türkiye, sedatbahadir@artvin.edu.tr, ORCID: [0000-0002-1018-016X](https://orcid.org/0000-0002-1018-016X) ROR ID: ror.org/02wcwpmn42

Gönderilme Tarihi / Received Date
24.05.2025
Kabul Tarihi / Accepted Date
09.07.2025
Yayın Tarihi / Publication Date
21.10.2025

Atıf/Citation: Bahadır, S., Köroğlu'nun Çoruh Kolu Hikâyesinde Kahramanın Yolculuğu: Campbell Modeli Bağlamında Karşılaştırmalı Bir İnceleme
Dil ve Edebiyat Araştırmaları, 32, 169-179
doi.org/10.30767/diledeara.1705367

Hakem Değerlendirmesi:

İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körlème.

Çıkar Çatışması:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek:

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review:

Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest:

The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support:

The author declared that this study has received no financial support

Dil ve Edebiyat Araştırmaları

Dergimizde yayımlanan makaleler CC-BY-NC-ND lisansı altında açık erişim olarak yayımlanmaktadır.

Language and Literature Studies

The articles published in our journal are published as open access under the CC-BY-NC-ND license.
tded.org.tr | 2025

Çalışma, Türk halk anlatılarının önemli örneklerinden biri olan “Köroğlu’nun Çoruh Kolu” hikâyesini Joseph Campbell’in Kahramanın Yolculuğu modeli bağlamında halk anlatılarının evrensel anlatı yapılarıyla benzerliğini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu makale, âşıklik geleneğinin önemli bir anlatı türü olan halk hikâyelerinden “Köroğlu’nun Çoruh Kolu” hikâyesini ele alır. Hikâye, Çoruh Vadisi’nin zorlu coğrafyasında geçer ve feodal yapı ile aşk temalarını işler. Eyüp Han’ın bir kehanet üzerine Behram ve ailesini sürgün etmesiyle başlayan olaylar, Behram ile Gül Seher Sultan’ın aşkı etrafında gelişir. Hikâyede aşk, zorluklara karşı verilen mücadeleyle birleşir; Behram’ın sazı ve sözleriyle çıktığı yolculuk, âşıklik geleneğiyle bütünleşir. Campbell’in “Kahramanın Yolculuğu” modeline göre analiz edilen hikâye; yola çıkış, erginlenme ve dönüş aşamalarını içerir. Behram, bade içerek aşk yolculuğuna başlar ve çeşitli sınavlardan geçerek Köroğlu’nun desteğiyle zafer kazanır. Gül Seher Sultan ise sadece aşkın nesnesi değil, aktif bir kahraman olarak yer alır. Hikâye, bireysel aşkın toplumsal adalet mücadelesine dönüşmesini sembolize eder. Behram, sonunda Artvin Beyi olur ve hem aşkına hem de adalete kavuşur.

Anahtar Kelimeler: Kahraman, yolculuk, aşk, bade, Köroğlu

Abstract

The study aims to examine the similarity of folk narratives with universal narrative structures in the context of Joseph Campbell’s Hero’s Journey model, in the story of “Köroğlu’s Çoruh Kolu”, one of the important examples of Turkish folk narratives. The story takes place in the harsh geography of the Çoruh Valley and revolves around themes such as feudalism, love, and justice. The narrative begins with Eyüp Khan banishing Behram and his family due to a prophetic dream, and the plot unfolds around the fateful love between Behram and Gül Seher Sultan. Behram embarks on his romantic journey after drinking “bade,” a mystical elixir of love, which symbolically aligns with the stages of Campbell’s monomyth: departure, initiation, and return. Throughout his journey, he faces numerous trials, shaping his transformation into a hero. With the support of the legendary figure Köroğlu, the tale also integrates the public’s quest for justice into its narrative fabric. Unlike the typical passive female character often seen in traditional folk tales, Gül Seher Sultan is portrayed as a determined and active agent within the story. In this context, “Köroğlu’s Çoruh Branch” is not only a tale of individual love but also a collective call for justice. The story stands as a unique example of how universal narrative structures can be seamlessly integrated with local cultural elements in Turkish folk literature.

Keywords: Hero, journey, love, bade, folk tale, Köroğlu

Giriş

Âşıklık geleneğinin önemli bir anlatı türü olan halk hikâyeleri, icra edildiği çevrede meydana gelen veya duyulan önemli olayların zamanla saz şairlerinin mayası ile yoğrulup nazım-nesir şeklinde icra edilen uzun soluklu eserlerdir. Halk hikâyelerinin diğer sözlü anlatım türlerinden farklılığı, hacim bakımından uzunluğu ve şekil olarak da nazım-nesir karışık olmasıdır. Hikâyelerin giriş kısmında masallar kadar olmasa bile kalıplaşmış secili sözlere rastlanır. Halk hikâyeleri sözlü anlatıldığı takdirde halk diline daha yakın; yazılı olarak anlatıldığında ise Arapça ve Farsça terkiplerin daha çok ve sözlü anlatıma göre daha uzun olduğunu görürüz.

Türk edebiyatında hikâye anlatma geleneği Türk tarihi kadar eskilere dayanır. İlk Türklerin sığır (sürek avları), şölen (kurban ziyafetleri) ve yuğ (matem törenleri) adıyla bilinen uygulamalarda kopuz adı verilen aletlerle sözlü geleneklerini icra ettikleri (Özdemir, 2019, s. 36-37) bilinmektedir. Anadolu sahasına gelindiğinde ise Dede Korkut'taki nazım tekniği, âşıkların nazım tekniğine dönüşmüştür. Nazımlı parçaların metin içinde yerleşimi ise halk hikâyelerinden tamamıyla farklıdır (Boratav, 1988, s. 52). Nazım-nesir karışık anlatma özelliği Hazar Denizi'nden Balkan coğrafyasına kadar olan bölgede varlığını devam ettirmektedir. Bu bölge içerisinde hikâye anlatma geleneğinin en yaygın olduğu yerler, Ardahan, Kars, Artvin, Erzurum, Sivas, Ağrı'dır.

Dede Korkut coğrafyasında yer alan bu iller içinde Artvin ve çevresi, hem kültürel hem de sosyal açıdan önemli bir yere sahiptir. Günümüzde yapılan resmî ve geleneksel törenler, toplumun kültürel mirasını taşıyan âşıklara ev sahipliği yapmaya devam etmektedir. Âşıklık geleneğinde oldukça zengin bir yapıya sahip olan Artvin ili, halk hikâyeciliği yönünden çok zengin değildir. Mustafa Adil Özder'in derlemiş olduğu Muhibbî ile Esmahan Hikâyesi (2017, s. 1-96) ve Mâhirî ile Mâhitâbân (Bahadır, 2023, s. 1-369) hikâyelerinin yanında. Âşık Efkârî'nin 5 halk hikâyesi dışında halk hikâyesi bulunmamaktadır. Geçmişten günümüze Artvin'de 200'ü aşkın halk şairinin bulunması, halk hikâyelerinin zamanla arşivlerde veya yerli halkın evlerinde bulunup yayımlanması ihtimalini güçlendirmektedir.

Âşık Efkârî'nin derlemiş olduğu 5 halk hikâyesinden biri olan “Köroğlu'nun Çoruh Kolu” hikâyesi, “Arşiv Yer No. N.E. 73.0235. Kayıt Defter No. 377.” koduyla MİFAD'da yer almaktadır. Âşık Efkârî'nin 12.11.1973 tarihinde ücret karşılığında vermiş olduğu “Köroğlu'nun Çoruh Kolu” hikâyesi, Çoruh Vadisi'nin feodal dünyasında geçer ve dönemin toplumsal dinamiklerini yansıtır. Bu nedenle gerek kültürel boyutunun zenginliği gerekse zorlu coğrafi yapısı hikâyenin akışında önemli rol oynar. Coğrafi olarak Çoruh Nehri'nin vahşi akıntısı, Harhan Dağları'nın sarp yamaçları ve Artvin Kalesi'nin yüksek konumu, hikâyeye hem gerçekçi hem de sembolik bir derinlik katar. Bu mekânlar, hikâyenin ruhunu şekillendirir ve kahramanların mücadelelerini daha epik hale getirir. Kültürel yapı içerisinde yer alan Âşıklık geleneği, sözlü edebiyatın ve müziğin birleştiği bir köprüdür. Bu nedenle içinde barındırdığı unsurlar, hikâyeye canlılık katar. Eyüp Han'ın kale beyliği, toprak ve güç üzerine kurulu bir feodal yapıyı bütün olumsuzluklarıyla anlatmaktadır. Sürgün ve zindan cezaları, bu sistemin acımasızlığını gözler önüne serer. Behram'ın zaferi de feodal otoriteye karşı halkın zaferini simgeler.

Joseph Campbell, farklı kültürlerdeki anlatıların benzer yapılar içerdiğini tespit etmiş ve bu yapıyı “Kahramanın Sonsuz Yolculuğu” (1999) eserinde sistemleştirmiştir. Türk halk hikâyeleri, bu modelin önemli örneklerini sunar. “Köroğlu'nun Çoruh Kolu” hikâyesi, aşk ve kahramanlık temasını Behram ve Köroğlu üzerinden evrensel bir yapıya taşımıştır. “Kahramanın Sonsuz

Yolculuğu” modeli, bir kahramanın sıradan dünyadan çıkıp olağanüstü bir yolculuğa atılması, çeşitli sınavlardan geçerek dönüşmesi ve tekrar topluma kazandırılmasını temel alır. Kitap iki ayrı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, “Yola   ıkış, Erginlenme ve Dönüş; ikinci b  l  de ise, “Epilog: Mit ve Toplum” başlıkları altında anlatılanların analizini yapılmıştır. Çalışmamızın amacı; Campbell'in “Yola   ıkış, Erginlenme ve Dönüş” bölümleri içerisinde yer alan aşamalarına göre analiz etmektir. Bu   alışma sonucunda Köroğlu hikâyesinin Campbell'in evrensel modeline hangi yönleriyle uyum sağladığı detaylıca açıklanacaktır.

“Köroğlu'nun   oruh Kolu” Hikâyesinin   zeti

Çoruh Vadisi'nde hüküm süren Eyüp Han, bir rüya görür ve müneccimler rüyayı, kızı G  l Seher Sultan'ın   şık Pir Murat'ın oğlu Behram ile evleneceğı şeklinde yorumlar. Bu kehanet nedeniyle Eyüp Han, Pir Murat ve ailesini Artvin Kalesi'nden sürgün eder. Onlar da Oltu Kalesi'nin sahibi Tufan Bey'e sığınırlar. Behram büyüyüp on dört yaşına geldiğinde rüyasında erenler tarafından aşk kadehi içirilir ve G  l Seher Sultan'a   şık olur. Aynı şekilde G  l Seher Sultan da bade içip Behram'a   şık olur. Fakat Behram'ın ailesi, fakir olduklarından bu aşkı Behram'a uygun görmez. Behram “Baba, ya bulurum cananımı ya veririm canımı” diyerek gitmek ister ve ailesinden helallik alıp uzun bir yolculuğa çıkar. Yolda pek çok kişiyle karşılaşan Behram, söylediğı türkülerle de dinleyicileri kendine hayran bırakır. Uzun bir yolculuktan sonra Artvin Kalesi'ne gelen Behram, kalede bulunan   şıklarla da karşılaşma yaparak kendini tanıtır.

Behram'ın geldiğini duyan G  l Seher Sultan, ona gizlice bir mektup gönderir. Behram, Eyüp Han'ın divanında kırk ışıkla karşı karşıya gelir ve onlara meydan okuyarak yeteneklerini sergiler. G  l Seher Sultan, can yoldaşı Nergis'in desteğıyle buluşur ve kaçmaya karar verirler. Eyüp Han'ın atlarından birini alarak yola koyulurlar. Sarayda yokluğu anlaşılan G  l Seher ve Behram'ın birlikte ka  tğı anlaşılır. Eyüp Han'ın atlısı yola koyulduktan kısa bir süre sonra Behram'ı yakalayıp kızı muhafaza altına aldıktan sonra geri dönerler. Behram, zindana atılır. Kısa bir süre sonra Behram, G  l Seher Sultan'ın ricasıyla Nergis'in babası tarafından zindandan kaçırılıp kalenin dışına çıkarılır.

Behram da daha önce   n  n   duyduğu Köroğlu'ndan yardım talep etmek için   amlıbel'e gelir. Sazıyla sanatını icra eden Behram'ı Köroğlu ve yanındakiler çok sever. G  l Seher Sultan, Köroğlu'ndan yardım talep etmek için bir mektup yazar   amlıbel tarafına giden bir bezir  ana teslim eder. Mektupta G  l Seher Sultan'ın babası tarafından istemediğı biriyle zorla evlendirilmek istendiğı ve zehirle kendini   ld  receğinden bahsedilmektedir. G  l Seher Sultan, asıl sevgilisi olan Behram'a kavuşmak istediğinden de bahsederek yardım istemektedir. Bezir  an,   amlıbel'e varıp Köroğlu'na mektubu teslim eder. Mektubu okuyan Köroğlu, şerif Bey'i elçi olarak Artvin Kalesi'ne gönderir. Köroğlu'nun mektubunu teslim eden şerif Bey, orada şarkılar söyleyerek halkın ilgisini   eker. Fakat Eyüp Han, ş  phelendiğı şerif Bey'i yakalayıp zindana attırır. Köroğlu ve beyleri, şerif Bey'i kurtarmak için hazırlık yaparlar. Kırk günlük hazırlığın sonunda, Köroğlu'nun ordusu, şerif Bey'i kurtarmak ve G  l Seher Sultan ile Behram'ı kavuşturmak için yola çıkar.

Köroğlu ve arkadaşlarına yolda görkemli karşılamlar yapılır; ziyafetler verilir. Behram, mendil gönderince G  l Seher Sultan zehir içmeyi bırakır ve iyileşir. Köroğlu, dervış kılığıyla Eyüp Han'a gider ve onun güvenini kazanır. Savaş meydanına   a  ırdığı her biri farklı özelliklere sahip 14 savaşçı, destansı bir şekilde sahneye çıkar ve büyük bir mücadele başlar. Köroğlu'nun liderliğinde kaleler fethedilir, düşmanlar mağlup edilir. Savaşın ardından, düğünler ve geleneksel tören-

ler düzenlenir. Behram ve Gül Seher Sultan'ın düğünü, kırk gün kırk gece sürer. Behram, Artvin Kalesi'ne Bey olarak atanır ve halk ona büyük bir sevgi gösterir. Köroğlu ve ordusu, zaferlerini kutladıktan sonra Çamlıbel'e geri döner.

I. Yola Çıkış

-Maceraya Çağrı: Campbell'in "Maceraya Çağrı" adındaki ilk bölümü, kahramanı çağıran ve onun ruhsal ağırlık merkezini toplumun sınırından bilinmeyen bir bölgeye çeken kaderi belirtir (Campbell, 1999: 72). Behram'ın âşıklık geleneğiyle büyümesi, Türk-İslam kültüründeki ozanlık ve badeli âşıklık motiflerini yansıtır. Babası Âşık Pir Murat'ın yanında saz ve sözle tanışan Behram'ın maceraya çıkması için iki önemli olay gelişir. Birincisi Eyüp Han'ın rüyada gördüğü kehanettir. Rüyasında kızı Gül Seher Sultan'ın Behram'la evleneceği ve mülkünün Behram'a kalacağını gören Eyüp Han, bu kehanet üzerine Pir Murat ve ailesini sürgüne göndermiştir. Aile, Oltu Kalesi'nde Tufan Bey'e sığınır ve fakir bir hayat sürer. Behram, 14 yaşına kadar bu sürgün hayatında, âşıklık kültürünün gölgesinde büyür. Bu dönem onun içsel hazırlık, bekleyiş ve potansiyelini fark etmeye başladığı aşamadır. İkincisi rüya motifidir. Kahraman, dünyasını sarsan bu rüya ile maceraya çağrılır. Behram'ın aşk badesi, hem kişisel (aşk) hem de toplumsal (adalet arayışı) bir maceranın başlangıcıdır. Bu olay şöyle gerçekleşir: "Behram, evde annesini bulamayınca evlerinin önündeki bahçede bulunan bir ağacın dibinde uyudu. Rüyasında erenler, pirler başına gelip uyandırdılar. Abdest aldırıp, iki diz namaz kıldırdıktan sonra 'Al oğlum şunu aşkın kadehini iç.' deyip, sağdan bir kadeh verdiler. Seni, beni Yaradan aşkına (diyerek) soldan da, bir kadeh verdiler. Behram, 'Erenler, pirler aşkına' deyip içti. Bir ayna tuttular. Dünyayı bir kalbur içinde gördü. Baktı ki mektebe beraber gittiği Artvin Kale beyi Eyüp Han'ın kızı Gül Seher Sultan elinde bir yeşil kadeh. 'Al Behram, Cenabı Allah benim kalemimi sana yazmış.' dedi. Behram kadehi içti. Erenler, 'Kismetini Hak Teâlâ'dan iste' dediler. Behram, bir müddet bayıldı, kaldı. Akşam annesi eve geldi, baktı ki oğlu Behram, bahçede uyuyor." (Bahadır & Meydan, 2024: 14). Bu karşılıklı gerçekleşen ilahi müdahale, Behram'ı Artvin Kalesi'ne dönmeye ve sevgilisine kavuşmaya çağırır. Behram'ın saziyle babasına, söylediği "Baba, ya bulurum cananımı, ya veririm canımı" sözlerinden anlaşıldığı gibi yola çıkılması gerektiğinin işaretleridir (Bahadır & Meydan, 2024: 14).

Anadolu Âşıklık geleneğinde yaygın bir kavram olan "bade içme" motifi, kahramanın ilahi bir misyonla görevlendirildiğini gösterir. Bu yolculukta dert ortağı sazıdır. Behram'ın rüyası, Türk mitolojisindeki "Hızır" veya "erenler" figürleriyle bağlantılıdır. Bade içmesi ve rüyasında karşılıklı bade içtiği kızı görmek için Artvin'e dönüşü, Behram'ın sıradan dünyasından çıkışını simgeler. Gül Seher ile karşılaşması da onu kaderiyle yüzleştirir ve asıl yolculuğuna başlatır. O, sevgiliden gelebilecek her türlü acıya, kedere, cevr ü cefaya katlanır (Arı, 2018: 82). Zindanda bile aşkından vazgeçmeyerek beraber kaçmaya çalışan Behram, pasif bir âşıktan aktif bir kahramana dönüşür. Yaşadığı zindan hayatından sonra Köroğlu ile karşılaşma süreçlerinde dayanıklılık, sabır ve derin bir duygusal zenginlik kazanır. Bu içsel dönüşümünün sebebi de Gül Seher'e duyduğu aşktır. Bu aşk yolunda umudunu hiç kaybetmeyen Behram, Köroğlu'ndan destek isteme cesaretini gösterir. Âşıklık geleneğinin yeni nesillere aktarılmasının canlı bir örneği olan Behram, sembolik anlamda; gençliğin tutkusunu, aşkın dönüştürücü etkisini ve bireyin toplumsal baskılara karşı mücadele ve direnişin gücünü temsil eder.

-**Çağrıyı Reddetme:** Campbell, "Çağrılarının reddi, macerayı olumsuzla çevirir. Sıkıntıyla ağır çalışmayla ya da kültürle kaplanan özne, belirgin olumlu eylem gücünü kaybeder ve kurtarılacak

bir kurban olur.” (Campbell, 1999: 73) diye yorumlar. Campbell'in bu yorumunun aksine Türk halk hikâyelerinde aile, kahramanın yolculuğunu şekillendiren önemli bir unsurdur. Çünkü aşk, yaşanılması gereken bir olgudur ve hiçbir fermanı dinlemez. Badeli âşıkları kararlarından vazgeçirme isteği ailelerinden gelmektedir. Pir Murat, “Oğlum, bir rüya görerek bizi sürgün eden Eyüp Han, bize kız verir mi? Bu iş olmayacak; lakin oğlum vazgeç; seni inşallah başka yerden evlendireyim.” diyerek Behram'ı uyarmıştır. Aynı zaman diliminde Eyüp Han, “Kızım böyle olmaz. Baban, Eyüp Han'dır. Kızım seni bir âşığın oğluna kimse layık görmez ki ben göreyim. Ayıptır. Bu sevdadan vazgeç. Seni bir hükümdarın oğluna verem.” (Bahadır & Meydan, 2024: 18) demiştir. Türk kültüründe ebeveyn otoritesine saygı esas olmasına rağmen, her iki âşık ailesinin bu çağırısını reddederek kişisel iradelerini yansıtmışlardır.

-Doğüstü Yardım: Campbell, “çağırışı reddetmemiş olanlar için, kahramanın aşacağı ejder güçlere karşı tılsımlar sağlayan, koruyucu bir figürden destek alır.” (Campbell, 1999: 83-84) demektedir. Behram, en büyük sınavdan önce tehlikeli bir bölgeye yaklaşır. Zindan, Behram'ın “en derin mağarası”dır ve onun aşkının gücünü sınar. Behram, göstermiş olduğu keramet sayesinde cellatlardan kurtulur. Türk halk hikâyelerinde idam ve zindan, kahramanın cesaretini ve manevi gücünü sınavan imtihan motifidir. Behram'ın sazıyla cellatların satırlarını dala çevirmesi, Türk-İslam kültüründeki “keramet” motifini yansıtır. Burada oluşan “keramet” âşığın ilahi bir güçle korunduğunu simgeler. Olay şöyle gelişir: Artvin Kalesi'ne vardığında en büyük tehlikeyle yüzleşen Behram, Gül Seher Sultan'la kaçarken yakalanır ve zindana atıldıktan sonra cellatla karşı karşıya gelir. Celladın elindeki satırla boynu vurulacakken sazını eline alıp koşma söyler. Söylediği koşmanın son dördlüğünde “Pir Murat oğluyum Behram'dır adım / Hazreti Âdem'dir benim üstadım / Hazır bekler başucumda celladım / Elindeki satırları dal ola.” dedikten sonra celladın elindeki satırlar, dal bir ağaç olur. Bunu gören Şeyh'ül İslamî Kadısı, “Aman efendim bu Hak âşığıdır. Buna zulüm etmek iyi değil.” der. İdamdan kurtulan Behram zindana atılır (Bahadır & Meydan, 2024: 29).

II. Erginlenme

Campbell, “Eşiği aştıktan sonra, kahraman bir dizi sınavdan geçmek üzere tuhaf biçimde akışkan, belirsiz biçimlerin düş dünyasında ilerler. Bu mit, maceranın sevilen bir aşamasıdır; mucizevi sınavlar ve işkencelerle dolu bir dünya edebiyatı yaratmıştır.” (Campbell, 1999, s. 113) yorumunu yapar. “Kahramanın yapacağı ilk iş, içinde olduğu dünya sahnesinden uzaklaşıp güçlüklerle dolu ruhsal bölgeye yönelmek, burada karşısına çıkan ve onu zorlayan engellerle tek başına mücadele etmek, yani, kendi yerel kültürünün yardımcı demonlarıyla çatışmaktır” (Aktaş, 2021, s. 1908). Koroğlu'nun Çoruh Kolu'nda Behram'ın sınavı, Campbell'in yorumunda olduğu gibi çok yoğun değildir. O, yolculuğunda karşılaştığı insanlara saz çalarak kendini kanıtladıktan sonra halktan destek alır. Tavkiyet Dağları'nda dumanı sazıyla dağıtması da doğayla uyumunu gösterir (Bahadır & Meydan, 2024: 20). Pınar başında dört kıza methiyeler söyler, sosyal becerilerini sergiler. Kırk âşığı bilmecelerle yenip âşıklıkta ustalığını kanıtlaması Behram için zor bir sınav değildir (Bahadır & Meydan, 2024: 24).

-Sınavlar Yolu:

Campbell, “Kahraman, sıradan dünyayı terk ederek özel dünyaya girer Onların ardında karanlık, bilinmeyen tehlike vardır; tıpkı aile gözetiminin dışında kalan çocuğun tehlikelerle karşılaşması ve toplumunun koruması olmadan kabile üyesinin tehlikeye düşmesi gibidir.” (Campbell, 1999: 83-84) yorumunu yapar. Türk halk hikâyelerinde kahramanın yolculuğu, genellikle fiziksel

ve manevi bir sınama içerir. Behram'ın saziyle yola çıkışı, onun âşıklık ve aşk yolculuğunun başlangıcıdır. Yolculuğu sırasında Şenbağlar, Tavkiyet Dağları ve Hasankale gibi yerlerde saz çalar, halkı etkiler; âşıklık kimliğini pekiştirir (Bahadır & Meydan, 2024: 19-22). Bu onun ilk başarılı sınavıdır. Daha sonraki sınavda en büyük korkusuyla yüzleşir ve genellikle bir tür “ölüm” veya dönüşüm yaşar. Behram'ın cellat ve zindan deneyimi, yoluyla yeniden doğuşunu temsil eder. Hikâyede gerçek sınav, Çamlıbel'e ulaşan Behram'ın âşıklığını kanıtladıktan sonra Köroğlu'nun himayesini kazanmasıdır (Bahadır & Meydan, 2024: 24). Köroğlu'nun evlat edinmesi ve ordusunun desteği, Behram'ın aşkını gerçekleştirme umudunu güçlendirir. Köroğlu, Behram'a destek olmasaydı Gül Seher Sultan'a olan aşk, olumlu sonuçlanamayacaktı. Gül Seher Sultan'ın en büyük imtihanı ise zorla evlendirilmek istenmesi sonucu zehir kadehiyle olan imtihandır. Bu imtihan hikâyelerimizde yer alan kadınların güçlü ve kararlı karaktere sahip olduklarını göstermektedir.

Kahraman eşiği aştıktan sonra bir dizi sınavdan geçmek üzere maceraya atılır. Behram'ın sınavları, hem sanatsal (saz çalma, muamma çözmeye) hem de fiziksel (zindan, kaçış) boyutlar içerir. Yeni dostlar edinir, amansız düşmanlarla ve zorluklarla karşılaşır (Sayıcı, 2019, s. 836). Müttefikler arasında Ahmet Ağa ve Nergis, Behram'a sığınak sağlar ve Gül Seher Sultan'la iletişim kurmasına yardım eder. Gül Seher Sultan, pasif bir aşk nesnesi olmaktan çok, hikâyenin akışını değiştiren aktif bir kahraman olmakla birlikte kadınların toplumsal baskıya karşı duruşunu ve aşkın özgürleştirici gücünü simgeler. Kaderi değiştirmek için attığı adımlar, onun iradesini vurgular. O, narin bir prenses görüntüsünün ötesinde gerek kaçma girişiminde gerekse gelişen diğer olaylardan anlaşıldığı gibi cesur, zeki, kararlı ve bağımsız bir kadındır. Babasının otoritesine meydan okuyarak, hem bireysel hem de toplumsal bir başkaldırı sergiler. Behram'ı zindandan kurtarmak için gösterdiği fedakârlık, aşkının derinliğini kanıtlar. Hem sevgilisi hem de zindandan kurtararak müttefiki olur. Köroğlu ve beyleri, Behram'ı evlat edinir ve onun aşkını gerçekleştirmek ve Eyüp Han'ın zulmüne son vermek için ordusunu toplayıp Artvin Kalesi'ne sefere çıkar. Köse Kenan, Demirci oğlu, Ayvaz gibi figürler, Behram'ın Çamlıbel'deki en güçlü müttefikleridir. Yolda çeşitli kalelerde konaklar ve beylerden destek alır. Karanlıkmeşe, Harhan Dağları gibi zorlu yolları aşar. Derviş kılığına girerek Artvin Kalesi'ne sızar ve Şerif Bey ile bezirgânı kurtarmak için plan yapar (Bahadır & Meydan, 2024: 74). Çamlıbel'de bulunan Telli Hanım ve diğer hanımlar, Behram'a duygusal ve manevi destek sağlar.

Hikâyede Behram'ın tek düşmanı Eyüp Han'dır. Süvariler ve zindanda görevli olanlar da Eyüp Han'ın zoraki yardımcılarıdır. Eyüp Han ise otoritenin ve baskının temsili olarak karşısına çıkan ilk ve tek büyük düşmandır. Görmüş olduğu rüyanın bilinçaltındaki etkisiyle çaresiz olan Eyüp Han'ın hem halkı hem de kendisini saran kontrol korkusu, acımasız ve paranoyak bir lidere dönüşmesini sağlar. Bu nedenle feodal düzenin katı kurallarını ve baskıcı gücünü temsil eder. Behram'ı zindana attırması, otoritesini yeniden kurma çabasının bir yansımasıdır. İktidarını ve mirasını koruma arzusu, onun tüm kararlarını yönlendirir. Köroğlu ve arkadaşları tarafından bu zalim otoritenin yıkılışı, adaletin zaferi demektir. Eyüp Han'ın da Behram'la birlikte en büyük düşmanı kızı, Gül Seher Sultan'dır.

-Ödül: Köroğlu'nun ortaya çıkışı, kahramana yol gösteren “bilge” arketipini temsil eder. Behram'ın nihai akıl hocasıdır. Behram'ın Köroğlu'nun desteğini kazanması, onun yolculuğunda kritik bir dönüm noktasıdır. Türk halk hikâyelerinde ödül, genellikle toplumsal statü, onur veya ilahi bir lütuf içerir. Behram'ın Köroğlu tarafından evlat edinilmesi, Türk kültüründe “alp” ve “ozan” kimliklerinin birleşimini simgeler. Behram'ın âşıklıkta ustalığını göstermesi ve kendini iyi ifade

etmesi neticesinde Köroğlu'nun beğenisini kazanıp evladı gibi kabul edilmesi onun en büyük  d l  olmuştur. Diğer  d l de Behram'ın sevdiği kadına kavuşması ve Artvin'in yeni beyi olmasıdır. Bu aşamada kahraman sadece fiziksel bir zafer değil, ruhsal bir tamamlanma da yaşar. Behram'ın liderliği, toplumda adaletin yeniden inşasına olanak sağlar. Kazanımları bireysel değil, toplumsaldır. Hikâye, Köroğlu'nun yiğitlik, mertlik ve adalet anlayışını yücelterek sona erer.

III. D n  

Campbell'a göre, "Kahramanın macerası, ya kaynağa nüfuz etme ya da birtakım erkek ya da kadın, insan ya da hayvan ki ile melerin yardımıyla sona erdiğinde, maceracının yaşam değiştiren gezisinden dönmesi gerekir." (Campbell, 1999, s. 198). Türk halk hikâyelerinde ve destanlarda dönüş yolu, genellikle büyük bir cenk veya toplumsal bir zaferden sonra gerçekleşir.

Kahraman, Köroğlu tarafından evlat edilmesi  d l n  aldıktan sonra sıradan dünyaya dönmek için yola çıkar, ancak bu yolculuk, Eyüp Han gibi zalim biriyle savaşma yolunda yeni tehlikelerle doludur. Behram, bu kez yalnız bir   ık olarak değil, Köroğlu'nun ordusunun bir parçası olarak döner Türk halk hikâyelerinde "alp" ruhunu ve adalet arayışını temsil eden Köroğlu'nun ordusu, Behram'ın aşkını gerçekleştirmek ve Eyüp Han'ın zulmüne son vermek için Artvin Kalesi'ne sefere çıkar. Köroğlu'nun seferi, Behram'ın dönüş yolunu epik bir ölçekte zenginleştirir.

Türk-İslam kültüründe bilgelik ve kurnazlık motiflerinden biri olan kılık değiştirme motifini "Çoruh Kolu"nda da görmekteyiz. Köroğlu'nun derviş kılığına girerek kaleye sızması,  erif Bey ve bezir anı kurtarma planı ve ordunun kaleyi kuşatması, dönüş yolunun dramatik unsurlarıdır. Behram, son bir büyük sınavdan geçip yeniden doğan Behram'ın kale beyi olması, onun dirili ini ve topluma katkılarını simgeler.

Hikâyenin Campbell Modeline Uyumu ve Türk Halk Hikâyeciliği Geleneğiyle İlişkisi

Campbell'in ayrılış, erginlenme ve dönüş aşamalarına uyum sağlasa da bu üç aşama evrenselidir. "Kahramanın Sonsuz Yolculuğu" modeliyle "Köroğlu'nun  oruh Hikâyesi"nin uyumu anlatılırken bazı bölümlerin benzerliği zorlama da olsa anlatılmıştır. Bunları sıralayacak olursak, "sıradan dünya" bölümüne, Behram'ın sürgün hayatı; " zel dünyaya geçiş" bölümüne, Artvin ve  amlıbel; "sınavlar" bölümüne, saz  alma ve zindan; "dönüşüm" bölümüne, kale beyi olma; "topluma katkı" bölümüne de adaletli yönetim konularını karşılık olarak verebiliriz.

Campbell'in eserinde bulunan temel yapı ta arlarından biri, zalimin cezalandırılması ve adaletin yeniden tesisi temasıdır. Burada evrensel bir çerçeveden bakıldığında, kötünün kaybetmesi; i inin kazanması gibi düalist temalar, evrenselidir. Türk halk hikâyeleri de zalime karşı mazlumun yanında yer alan kahramanları yüceltir. Eyüp Han'ın zulmü ve Köroğlu'nun adalet arayışı, bu temayı güçlü bir şekilde işler. Behram'ın aşkı bireysel bir motivasyon olsa da Köroğlu'nun seferi, toplumsal adalet mücadelesine d n  r. Eyüp Han'ın baskıcı ve otoriter yönetimi, halkın temsilcisi niteliğindeki Köroğlu'nun müdahalesiyle sona erdirilir. Bu durum, Türk halk anlatılarında sıklıkla rastlanan "zalimin cezalandırılması ve mazlumun kurtuluşu" motifinin bir yansımasıdır. Bu motif, sadece bireysel kahramanlıkları değil, halkın adalet beklentisini ve bu beklentinin anlatı yoluyla nasıl yeniden üretildiğini de gösterir.

Yukarıda anlatılanların dışında uyum sağlamayan unsurlar,  u alt başlıklarda verilebilir

Kültürel Farklılıklar: Campbell'in modeli, Batı mitolojilerinden Yunan mitleri veya Arthur efsanelerine dayansa da, evrensel bir çerçeveye sunar. Bu model içerisinde yer alan evrensel aşk anlatıları yönüyle birçok ortak yapı taşına sahiptir Köroğlu'nun Çoruh Kolu, bu çerçeveye uysa da Türk-İslam kültürünün özgün unsurlarıyla farklılaşır. Bu farklılık, Türk halk hikâyeciliği geleneğinin bu özgün unsurlarına yerel bir renk katar. Nerin Köse, 209 Türk halk hikâyesinin geleneksel kahraman kalıbını çıkarmıştır. Bunlar, Türk kültürüne uyan 9 madde ile sınırlandırılmıştır. (Nerin, 200, s. 38'den aktaran; Tepeköylü, 2016, s. 422). Bu bağlamda Türk anlatımlarındaki kahramanın Batı'nın kahraman kalıbıyla kültürel farklılıklardan dolayı pek örtüşmediği kolaylıkla ifade edilebilir (Tepeköylü, 2016, s. 422).

-Kadın Karakterler: Campbell'in modelinde kadınlar genellikle “ayartıcı” veya “tanrıça” rolleriyle sınırlıdır. Ancak Gül Seher Sultan, aktif bir kurtarıcı ve badeli âşık olarak bu kalıpları kırar. Zindana düşen Behram ve onu kurtarmak için her türlü tehlikeyi göze alan Gül Seher, aşkı pasif bir bekleyişten ziyade aktif bir mücadeleye dönüştürür. Bu bağlamda aşk, bireyin sınırlarını aşma potansiyeli taşıyan ve etik sorumluluklarla iç içe geçen bir duygulanım biçimi olarak resmedilir. Gül Seher'in davranışları, aşkın fedakârlıkla birleştiğinde, kişisel arzuların ötesine geçen bir etik değer kazandığını gösterir. Böylece aşk, bireyler arasında bir bağ olmanın ötesine geçerek, toplumsal adaletin ve direnişin de taşıyıcısı hâline gelir. Türk destanlarında da kadınlar, Dede Korkut'taki Boyu Uzun Burla Hatun gibi güçlü ve bağımsız karakterler olarak sıkça yer alır. Ferhat ile Şirin'de olduğu gibi, Gül Seher'in cesareti ve aşkı için gösterdiği mücadele, kadın karakterin pasif değil aktif bir özne olduğunu gösterir. “Çoruh Kolu” hikâyesinde, kadın karakterin yalnızca aşk için değil, aynı zamanda feodal düzene karşı bir başkaldırı içinde olduğu görülür.

Kahramanın Asilzade Olması: Türk halk hikâyelerinde kahraman, toplumu birleştiren bir figürdür. Behram'ın saz çalması, sadece bir sanat değil, aynı zamanda toplumsal bağ kurma ve destek toplama aracıdır. Campbell'in “Maceranın başarılmasındaki en önemli sebep, kahramanın üstün biri ve doğuştan kral olduğudur.” (Campbell, 1999: 198) düşüncesi, Köroğlu hikâyeleri için geçersizdir. Zira Türk halk hikâyelerimizin çoğunda kahraman asilzadedir. Köroğlu ve Behram ise asilzade değildir. Bu özellik de kahramanın halk tarafından daha fazla sevilmesine neden olmuştur.

-Mitolojik ve Mistik Unsurlar: Campbell, “büyük sınav” aşamasını mistik bir boyuta taşır. Behram'ın bade içmesi, Türk-İslam mitolojisindeki “Hızır” veya “erenler” motifleriyle bağlantılıdır. Zindandaki keramet (satırların dala dönüşmesi), Türk kültüründe âşığın ilahi koruma altında olduğunu gösterir. Köroğlu'nun derviş kılığı, Türk mitolojisindeki bilge ve kurnaz lider figürünü yansıtır.

-Alp ve Ozan Birleşimi: Köroğlu, Türk destanlarındaki “alp” (savaşçı) arketipini temsil ederken, Behram da “ozan” kimliğiyle öne çıkar. Dede Korkut hikâyelerindeki Basat veya Bamsı Beyrek, “ozan” ve “alp” tipine örnek olarak verilebilir. Ancak Behram'ın Köroğlu'nun evladı olarak kale beyi olması, bu iki arketipin birleşimini simgeler. Campbell'in modelinde görülmeyen bu özellik, Türk halk hikâyelerinde sıkça görülür.

-Âşıklık Geleneği: Behram'ın saz çalıp şiirler söylemesi, Türk âşıklık geleneğinin güçlü bir yansımasıdır. Bilmece divanları, methiyeler ve koşmalar, hikâyenin edebi zenginliğini artırır. Pir Murat ve Behram'ın sazları, sadece bir enstrüman değil, aynı zamanda kültürel mirasın ve duygusal ifade gücünün sembolüdür. Âşıklık, sadece sanat değil, aynı zamanda toplumsal liderlik

ve manevi güç aracıdır. Behram'ın bilmecelemlerle kırk âşığı yenmesi, Türk sözlü geleneğindeki “atışma” kültürünü yansıtır. Halk hikâyelerinde koşma, semai ve bilmece divanı gibi Türk halk edebiyatı formlarını yoğun bir şekilde kullanır. Behram'ın saz çalması, hem duygusal hem de toplumsal bir iletişim aracıdır.

-Kader ve Özgür İrade: Hikâyede kaderci bir yapı, özellikle Eyüp Han'ın gördüğü rüya aracılığıyla metin içine dâhil edilir. Bu rüya, karakterlerin geleceğini önceden belirlenmiş bir yazgının yönettiği izlenimini verir. Bu bağlamda hikâye, halk anlatılarında sıklıkla karşılaşılan kadercilik düşüncesini sorgulayan, hatta yer yer onu aşmaya çalışan bir söylem üretir. Kader ile özgür irade arasındaki bu gerilim, anlatıya felsefi bir derinlik kazandırır.

-Birey ve Toplum Dengesi: Anlatı boyunca bireysel bir aşk hikâyesi olan Behram ve Gül Seher'in serüveni, Köröğlu'nun müdahalesiyle toplumsal bir boyut kazanır. Bu durum, bireysel arzuların toplumsal koşullardan bağımsız olarak değerlendirilemeyeceği düşüncesini gündeme getirir. Halk anlatılarında sıklıkla rastlanan bu yapı, bireysel mutluluğun ancak toplumsal adaletin tesis edilmesiyle mümkün olabileceği anlayışını pekiştirir. Bu nedenle Behram'ın aşkı, yalnızca kişisel bir arzu değil, aynı zamanda toplumun adalet arzusunun ve dayanışma ruhunun bir yansıması hâline gelir. Böylece birey ve toplum arasındaki ilişki, çatışmadan ziyade tamamlayıcılık esasına dayandırılır.

Sonuç

“Köröğlu'nun Çoruh Kolu” hikâyesi, hem aşk hem de kahramanlık temalarını içeren katmanlı bir yapı sunar. Campbell'in “Kahramanın Yolculuğu” modeli ile bazı konularda örtüşen bu hikâye, Behram'ın bireysel dönüşüm süreciyle kahramanlık statüsüne ulaşmasını anlatır. Hikâyenin içerisinde aşk, bireysel başkaldırı, toplumsal adalet, kadın karakterin özgürleşmesi ve halk kahramanının müdahalesi gibi unsurlar harmanlanmıştır. Karşılaştırmalı analizler, bu anlatının hem yerel hem evrensel düzeyde anlamlı yapılar sunduğunu ortaya koymuştur. Bu yönüyle “Köröğlu'nun Çoruh Kolu,” halk hikâyeleri geleneği içerisinde güçlü bir yere sahiptir ve kültürel belleğin aktarımında önemli rol oynar.

Hikâye, bireysel bir aşk öyküsünü epik bir adalet mücadelesiyle birleştirerek, Türk kültürünün değerlerini (sanat, dayanışma, liderlik) yüceltir. Âşık Efkârî'nin kalemıyla yazıya dökülen bu hikâye, hem Türk halk edebiyatının hem de evrensel mitolojinin bir hazinesidir. Behram'ın yolculuğu, aşkın, sanatın ve adaletin gücünü kutlayan bir miras olarak, Campbell'in modelinin sınırlarını aşır, geleneğin derinliklerinde yankılanır.

Gerek Campbell'in “Kahramanın Yolculuğu”nda gerekse Köröğlu'nun Çoruh Kolu'nda kahramanlar aşkları uğruna toplumsal engellerle karşılaşması, evrenselidir. Ancak kültürel unsurlar bakımından incelendiğinde farklılıklar ortaya çıkacaktır.

Extended Abstract

Compiled by Âşık Efkârî, “Köröğlu's Çoruh Branch” is a rich folk tale that reflects the deep-rooted tradition of Turkish folk literature, focusing on themes of love, heroism, and destiny. The story offers readers an epic narrative by intertwining individual emotions with social values. Set in the region of Artvin and the Çoruh Valley, it presents a unique blend of local culture and traditional storytelling. At the beginning of the story stands Eyüp Han, a local ruler who has a prophetic dream in which his daughter is destined to marry the son of a poet (âşık). For Eyüp Han,

this prophecy is unacceptable. Wishing for his daughter to marry someone of appropriate social status, he isolates her from the outside world. However, dreams in Turkish folk culture are seen as divine messages, and the prophecy inevitably unfolds despite his resistance.

The tale's other hero, Behram-the son of Âşık Pir Murat-enters the narrative at this point. Behram embarks on the path of love through the traditional ritual of drinking bade, a mystical act symbolizing the divine birth of love in the heart. After drinking bade, he sees Gül Seher Sultan in a dream and falls in love. Likewise, Gül Seher also sees Behram in her dream, adding a mystical dimension to their mutual love.

To reach his beloved, Behram embarks on a long and arduous journey-a common motif in Turkish folk tales known as the "lover's journey." His goal is not only to unite with his beloved but also to complete his personal transformation and heroic maturation. When he finally reaches Eyüp Han's palace, he is imprisoned rather than welcomed. The prison symbolizes a trial for the lover, testing his loyalty, patience, and courage.

At this critical juncture, the legendary folk hero Koroğlu enters the story. Representing justice and bravery in the eyes of the people, Koroğlu decides to help Behram. With his intervention, Eyüp Han is forced to relent, allowing Behram and Gül Seher to reunite. Behram not only achieves his love but is also appointed the ruler of Artvin Castle. Thus, the tale presents both the triumph of personal love and the realization of social justice.

The narrative is rich with motifs unique to Turkish folk literature: the drinking of bade, dream visions of the beloved, the lover's journey, trials, intervention of a helper figure (Koroğlu), escape from prison, and eventual reunion. Behram's journey closely mirrors Joseph Campbell's "Hero's Journey" model. According to Campbell, the hero receives a call to adventure, enters an unknown world, faces trials, receives aid, secures a reward, and returns transformed. Behram's story aligns seamlessly with this structure.

One of the unique aspects of this tale is its vivid and poetic narrative style. Âşık Efkârî's version is enriched with detailed descriptions of nature, lyrical poems, and traditional songs. The emotions of Behram and Gül Seher are expressed through poetic and oral forms in line with the âşıklık (minstrel) tradition. Behram's laments during his imprisonment reflect the depth of folk perceptions of love and endurance.

Moreover, the inclusion of Koroğlu adds a distinct feature that sets this tale apart from other folk stories. In the Çoruh version, Koroğlu is not only a helper but also a key figure in ensuring justice. Thanks to his support, Behram gains not just his beloved, but also public respect and authority. This highlights that folk heroes often attain both emotional fulfillment and social rewards.

In conclusion, "Koroğlu's Çoruh Branch" is a powerful narrative that successfully blends classic and local elements of folk storytelling. The love between Behram and Gül Seher symbolizes not merely the union of two lovers but a deeply rooted struggle for justice in the public conscience. The tale is a significant example of the emotional and epic strength of Turkish folk literature.

While Campbell's model is rooted in Western mythology-from Greek myths to Arthurian legends-it offers a universal narrative framework. "Koroğlu's Çoruh Branch" aligns with this model but stands out with the distinct features of Turkish-Islamic culture. These unique elements add a local color to the universal structure, making the tale an invaluable part of Turkish oral tradition.

Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. / This study does not require ethics committee approval, and the data used was obtained from literature review/published sources.

Yapay Zeka Kullanımı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir. / **Use of Artificial Intelligence:** No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.

Kaynakça

- Aktaş, P. (2021). Cemşid'in Yolculuğu: Cemşid ü Hurşid Mesnevisinin Joseph Campbell'in Monomit Kuramına Göre İncelenmesi. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, Prof. Dr. Metin Akar'a Armağan*, 5(4), 1901-1921. <https://doi.org/10.34083/akaded.1016676>
- Arı, R. (2018). Klasik Türk Şiiri Gazel Geleneğinde Duygularla İlişkisi İtibariyle Aşk - Fuzûlî Örneği. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 20, 71-100
- Bahadır, S. (2017). Köroğlu'nun Artvin İline Bağlı Şavşat Rivayeti ve Ardanuç Yansımaları. *TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi* (5)11, 168-181.
- Bahadır, S. (2023). Âşık Mâhîrî ile Mâhitâbân (Metin-İnceleme). Ankara: Sonçağ Yayınları.
- Bahadır, S. & Meydan, C. (2024). Âşık Efkârî'den Halk Hikâyeleri. Ankara: Sonçağ Yayınları
- Boratav, P. N. (1988). *Halk Hikâyeleri ve Hikâyeciliği*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Campbell, J. (1999). *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu*. İstanbul: Kablacı Yayınları.
- Özdemir, M. (2019). *Aşk ve Kahramanlık Konulu Türk Halk Hikâyelerinde Düşman Tipi*. Arı Sanat Yayınları.
- Özder, M. Â. (2017). Âşık Muhîbbî ve Esmahan Hikâyesi. Hzl. Sedat. Bahadır. Mustafa Âdil Özder Dizisi VI. Artvin Yusufeli Belediyesi Yayınları.
- Sayıcı, F. (2019). Joseph Campbell'ın Kahramanın Sonsuz Yolculuğu Modelinin Yol Filmlerine Uygulanması: "Easy Rider" Örneği. *idil*, 59, 831-844. doi: 10.7816/idil-08-59-01
- Tepeköylü, İ. (2016). Âşık Garip Hikâyesinin Joseph Campbell'in Monomitos Aşamalarıyla İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies* Number JASS.: 47., 419-428. Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3545>